

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Maria Osa Larrea

*Legazpi,
Gipuzkoa
(1923)*

Aurkibidea

Biografia

1923an jaio zen Mutrikun. Gurasoak bertakoak zituen eta 12 anai-arrebek osatzen zuten sendia. Ibiri bailarako Mote baserrian bizi zen aitona-amonekin. Eskolan Mutrikun ibili zen, eta, 15 urterako, morroi-lanetan hasi zen. Soldadu artillero ibili zen Castro Urdiales eta Lesakan, besteak beste. 24 urterekin, Legazpiko Telleriarteko Elorrierrotara ezkondu, eta Patrizio Etxeberriaren lantegian ibili zen lanean Legazpin. Errotako berri azaltzen digu. Elkarriketan, bere emazte [Angela Galparsorekin](#) batera azaltzen da.

Zintak

LGA-038

- **Proiektua:** Legazpiko ahotsak
- **Elkarriketatzailerak(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-07-05
- **Iraupena:** 103 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. "Guardagujak" eta tren-geltokia

- **Erref:** LGA-038/012
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:19:07. **Bukatu:** 00:22:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Trenbideko langileak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Brinkolako tren-geltokian bi "guardaguja" (errailtzain) zeuden. Haien eginkizuna zein zen azaltzen dute. Treneko txartela estazioko nagusiak ematen zuen. Brinkolako tren-geltokia nolakoa zen azaltzen dute.

2. Elorregierrota baserria

- **Erref:** LGA-038/016

- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:26:35. **Bukatu:** 00:28:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

1960 urtera arte eduki zuten errota baserrian, etxearen erdia erre zen arte. Aurretik, etxea nolakoa zen azaltzen dute: logelak, ganbara, ukuilua, sukaldea, errota...

3. Sotamayor dukea

- **Erref:** LGA-038/019
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:30:06. **Bukatu:** 00:31:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Elorregierrota Sotamayor dukearena zen. Legazpi aldean 12-13 etxe omen zituen duke horrek. Etxea erre zen arte erreterroak izan ziren.

4. Errotari buruzko azalpenak

- **Erref:** LGA-038/020
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:31:01. **Bukatu:** 00:32:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotari buruzko azalpenak. Bi errota zituzten. Errota batean, ogia egiteko garia ehotzen zuten. Beste errotan, berriz, artoa, garagarra, ilar beltza... ehotzen ziren. Errotarriak: garia ehotzeko, harri bigunagoa; artoa-eta ehotzeko, harri gogorragoa.

5. Errota I: errotarriak

- **Erref:** LGA-038/021
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:32:15. **Bukatu:** 00:34:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotari buruzko azalpenak. Errotarriak. Garia ehotzeko harria Trebiñutik ekarritakoa omen zen: biguna eta zuria. Papeleran makinak jarri zituztenean, handik erosi zituzten artoa ehotzeko harriak.

6. Errota II: turtujoia

- **Erref:** LGA-038/022
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:34:32. **Bukatu:** 00:35:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotaren funtzionamenduari buruzko azalpenak. Errotak erreka uraren indarrarekin ibiltzen ziren. Turtujoia: errotapean dagoen gurpila. Urak gurrpil hori biraka jartzen du, eta, gurrpil horrek, aldi berean, ardatza eta ezpataren bitartez, gaineko errotarria martxan jartzen du.

7. Errota III: aldaparoa

- **Erref:** LGA-038/023
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:35:22. **Bukatu:** 00:36:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotaren funtzionamenduari buruzko azalpenak. Erreka eta errota non zeuden. Aldaparoa: errotara doan ubidea, depositoa. "Ogi-harria" eta "arto-harria". Ehotzen ari zen bezala, irin bakoitza bere askara erortzen zen.

8. Errota IV: danborra

- **Erref:** LGA-038/024
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:36:24. **Bukatu:** 00:37:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errotaren funtzionamenduari buruzko azalpenak. Danborrak estaltzen du errotarria. Alea nondik botatzen den, irina nondik ateratzen den... Pentsua egiteko garagarra, "txidarra" (ilar beltza), arbi-jana (nahastea)... erabiltzen ziren, eta ehotzerakoan hauts handia ateratzen zuten.

9. Ganaduarentzako pentsua

- **Erref:** LGA-038/025
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:37:43. **Bukatu:** 00:40:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

- [Baserria » Baserriko lanak » Errota](#)

Laburpena:

Errotan ez zuten salerosketarik egiten: baserritar bakoitzak bere uzta eraman eta hura ehotzen zuten. Ganaduarentzako pentsua egiteko garagarra, "txidarra" (ilar beltza), arbi-jana (nahastea), pulpa... erabiltzen ziren. Artoa eta garia, berriz, etxeko jakietarako.

10. Errotako lana

- **Erref:** LGA-038/026
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:40:21. **Bukatu:** 00:42:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Baserria » Baserriko lanak » Errota](#)

Laburpena:

Errotako lana. Egunez egiten zuten lana: ura gutxi zegoenean, aldaparoa bete arte egon behar izaten zen. Errota martxan dagoenean, norbaitek egon behar izaten zuen hura zaintzen. Errotariak errota bakarrik martxan utzi eta ale gabe geratuz gero, harriak sua aterako arriskua legoke. Alea bota, zakuak bete eta irina pisatzen zituen errotariak. "Hamarretik bat" errotariarentzat izaten zen.

11. "Hamarretik bat" errotariarentzat

- **Erref:** LGA-038/027
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:42:23. **Bukatu:** 00:45:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Baserria » Baserriko lanak » Errota](#)

Laburpena:

Errotak ehotzerakoan hots bat atera ohi zuen. Hark 10 kolpe ateratzen zituenean, hamargarrena etxerako (errotariarentzako) izaten zen. Askotan, baserritarrek nahiago izaten zuten portzentaje bat ordaintzea. Errotariei egin izan zaizkien kritikak...

12. Gorrina

- **Erref:** LGA-038/029
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:49:17. **Bukatu:** 00:51:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa](#)
- [Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak](#)

Laburpena:

Gorrinari buruz hitz egiten du: zeri eragiten dion (patata), zer itxura duen, nondik datorren, zer erabiltzen den hari aurre egiteko...

13. Errotako martxa

- **Erref:** LGA-038/030
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:51:41. **Bukatu:** 00:53:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Errotako lana. 40-50 kiloko gari edo arto zakuak ehotzen zituzten. Baserritarrak errotan zain egon behar izaten zuen, hura eho bitartean. Baserritarrak etxera eramaten zuen gari-irina berak eramandako gari alearena izaten zen beti; artoarena, ez. Gari eta arto klaseei buruzko azalpenak.</p>

14. Errota eta ura

- **Erref:** LGA-038/031
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:53:21. **Bukatu:** 00:55:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Elorregierrota erreka urarekin ibiltzen zen. Uraren indarren arabera mugitzen da errotarria; harri horrek indarra galtzen badu, aldaparoa hustu den seinale izaten da (eta errota itxi egin behar). Urtegia egin zutenean, hara sartzen ziren urak, eta hor etorri zen errotaren gainbehera.</p>

15. Irin ona egiteko sekretuak

- **Erref:** LGA-038/035
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:59:43. **Bukatu:** 01:01:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Irin guztiak ez dira berdinak izaten. Errota bateko eta besteko irinaren artea ba omen zen aldea. Harriak, alea emateko moduak (pixkanaka bota behar izaten da)... eragina dute azken emaitzean; irinean, alegia. Elorregierrotan arto-irin ona egiten omen zen. Oñatitik ere joaten ziren errotara taloa egiteko irin bila.

16. Errotarria: kalitatea eta mantentze-lana

- **Erref:** LGA-038/036
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 01:01:16. **Bukatu:** 01:04:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Ibilian-ibilian errotarra gastatu egiten da, eta kanalak atera eta pikatu egin behar izaten da. Kanalak ateratzeko tresna: bujarda. Harria pikatzeko tresna: "kutxilla". Angelak behin bakarrik ezagutu du harria aldatzen. Paper-lantegitik ekarri zuten harria.

17. Aita Ondarretan preso

- **Erref:** LGA-038/040
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 01:11:28. **Bukatu:** 01:13:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra denborako oroitzapenak. Joxe Mariren aita abertzalea zen, eta herriko jauntxo batek salatu egin zuen. Ondarreko kartzelan egon zen preso. Aita salatu zuen gizonarekin izandako elkarriketari buruz hitz egiten du Joxe Marik.

18. Etxejabea, administraria eta errenta

- **Erref:** LGA-038/042
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 01:14:44. **Bukatu:** 01:17:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Etxejabeari, Sotamayor dukeari, buruzko kontuak. Uda partean joaten ziren Oñatira etxejabearen administrariari errenta ordaintzera. Errentaz gain, urtean zazpi egunean aritu behar izaten zuten haren lurretan basolanean: zuhaitzak sartzen, basoak garbitzen... Udana eta Oñati aldeko lurak dukearenak ziren.</p>

19. Mote baserría eta eskola kontuak

- **Erref:** LGA-038/048
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 01:22:14. **Bukatu:** 01:23:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Garai batean, "eskola handiena, dotrina jakitea" zela dio Joxe Marik. Gerra

aurretik, euskaraz idatzi eta irakurtzen zuten Mutrikuko eskolan. Gerraostean, euskaraz egitea galarazi zuten. Ibiri bailarako Mote baserrian bizi zen aitona-amonekin.

20. Olatzen morroi

- **Erref:** LGA-038/051
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 01:24:39. **Bukatu:** 01:25:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

15 urte zituela morroi joan zen. Olatz auzoko bi baserritan ibili zen morroi. Haietako batean oso gustura egon zen: harreman oso ona zuen nagusiarekin.

21. Soldadutzako kontuak

- **Erref:** LGA-038/052
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 01:25:28. **Bukatu:** 01:28:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadu denborako kontuak. Nondik nora ibili zen soldadutzan. "Artillería costa"n ibili zen aurrena. Gero, teniente koronelak Castro Urdialesera (Kantabria) eramane zuen lorezain moduan. Bilboko Areatzan desfile ugari egiten zituzten. Artilleriatik infanteriara aldatu zuten. Lesakan ere egon zen soldadu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-10

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com